

C - Särskild märkning och information

Stödjande instruktion för livsmedelskontrollen

Det här lagstiftningsområdet innehåller krav på livsmedelsinformation som gäller för specifika livsmedel, till exempel nyckelhålet, kosttillskott och honung.

Det finns bestämmelser om märkning och information i annan lagstiftning än i förordning (EU) nr 1169/2011, det vill säga andra krav än de som nämns i lagstiftningsområde B – Allmän livsmedelsinformation. Bland annat finns handelsnormer, varustandarder och regler vars huvudsyfte är att åstadkomma spårbarhet (till exempel regler om ursprungsmärkning). De kraven ska kontrolleras och rapporteras under respektive lagstiftningsområde.

Lagstiftningsområde B – Allmän livsmedelsinformation

Fri-från-märkning

När ett livsmedel anges vara "fritt från" är det en frivillig märkning som faller under förordning (EU) nr 1169/2011. Dessutom finns särskilda krav vid märkningarna "glutenfri" och "mycket låg glutenhalt" i förordning (EU) 828/2014. Se rapporteringspunkt C07.

C01 - Nyckelhålmärkning

För att företagare ska få märka ett livsmedel med nyckelhålssymbolen måste vissa kriterier vara uppfyllda. De finns i LIVSFS 2005:9. Kontroll kan ske både hos tillverkare och hos den som ansvarar för märkning av livsmedlet.

Frivillig information

C02 - Näringspåståenden

Näringspåståenden om livsmedel framhåller innehåll eller ökat innehåll av ett visst näringsämne, eller ett minskat innehåll eller avsaknad av innehåll av ett visst näringsämne. Det finns olika uttryck av näringspåståenden beroende på hur mycket näringsinnehållet har ökat eller minskat och det är strikt reglerat vilka mängder som krävs för att få göra respektive påstående.

Näringspåståenden kan bland annat ange att ett livsmedel har

- lågt, reducerat, mycket lågt innehåll, eller fritt från ett näringsämne, till exempel salt och mättat fett
- innehåll, ökat eller högt innehåll av, eller källa till ett näringsämne, till exempel fibrer
- light, som betyder att innehållet av till exempel socker har minskats
- naturligt, som betyder att råvarorna i sig innehåller till exempel järn

Bara de näringspåståenden som är deklarerade i bilagan till förordning (EG) 1924/2006 är tillåtna att använda. När näringspåståenden görs måste livsmedlet vara försett med näringsdeklaration, se

Rapporteringspunkt B03.

Näringspåståenden

C03 - Hälsopåståenden

Hälsopåståenden är alla typer av påståenden om livsmedel som uttrycker att det har hälsofördelar för konsumenten (fysiologisk effekt). Användningen av hälsopåståenden regleras i förordning (EG) nr 1924/2006. Här delar man in typer av hälsopåståenden utifrån vilka artiklar i förordningen som beskriver dem:

- Hälsopåståenden om funktion, utveckling och hälsa, se artikel 13
- Hälsopåståenden om minskad sjukdomsrisk, se artikel 14.1a
- Hälsopåståenden om barns utveckling och hälsa, se artikel 14.1b

Även allmänna, ospecifika påståenden räknas som hälsopåståenden och regleras av förordningen. Det kan till exempel gälla ett namn eller varumärke som antyder en hälsofördel eller andra allmänt hållna påståenden om hälsa. Då ska de åtföljas av ett godkänt hälsopåstående som har samma innebörd som det allmänna påståendet, se artikel 10.3.

Hälsopåståenden får bara användas om de är godkända av EU-kommissionen och finns publicerade i en EU-rättsakt.

Hälsopåståenden om botanicals är ännu inte utvärderade.

Hälsopåståenden

Hälsopåståenden om botanicals

C04 - Märkning av livsmedel innehållande GMO

Kraven för godkännande och övervakning av genetiskt modifierade livsmedel och foder (GMO) finns i förordning (EG) nr 1829/2003. I förordningen finns även krav på märkning av produkter som framställts av GMO.

Syftet med reglerna om märkning är att säkerställa att konsumenterna får fullständig och tillförlitlig information om GMO och om produkter, livsmedel och foder som framställts av sådana. Både färdigförpackade och icke färdigförpackade livsmedel som innehåller avsiktlig inblandning av GMO ska alltid märkas med "information om att produkten innehåller GMO". Märkning behövs inte om det skett en oavsiktlig inblandning upp till 0,9 procent av ingrediensen.

Enzymer, aminosyror och vitaminer framställda av så kallade genetiskt modifierade mikroorganismer, GMM, där inget sådant material finns i slutprodukten, behöver inte märkas.

På EU:s webbplats finns en lista över godkända genetiskt modifierade råvaror som får användas till livsmedel och foder.

Lista över godkända GMO

Förordning (EG) nr 1830/2003 reglerar vilka krav som ställs på spårbarhet och märkningskrav, utöver de som framgår av förordning (EG) nr 1829/2003, för produkter som består av eller innehåller GMO samt livsmedel som framställts av GMO. Kontroll av spårbarhetskravet rapporteras i rapporteringspunkt H13.

Kraven på godkännande av GMO finns i rapporteringspunkt A06.

Rapporteringspunkt H13

Rapporteringspunkt A06

Genetiskt modifierade organismer - GMO

C05 - Särskild märkning av kosttillskott

Kosttillskott omfattas av definitionen för livsmedel. Det innebär att kosttillskott omfattas av de generella regler som gäller för livsmedel. Med vissa undantag gäller bestämmelser om till exempel märkning och presentation, närings- och hälsopåståenden, tillsatser, import och nya livsmedel gäller alltså också för kosttillskott. Särskilda föreskrifter finns i LIVSFS 2003:9.

Beteckningen "kosttillskott" ska och får bara användas för produkter som uppfyller kraven i föreskrifterna. Dessa livsmedel ska bestå av koncentrerade källor för näringsämnen eller andra ämnen med näringsmässig eller fysiologisk verkan och tillhandahållas i avdelade doser, det vill säga kapslar, tabletter, portionspåsar, pulver eller liknande som intas i små uppmätta mängder.

Utöver allmänna obligatoriska märkningsuppgifter, se lagstiftningsområde B - Allmän livsmedelsinformation, ska kosttillskott vara försedda med namnet på det ämne som kännetecknar produkten, rekommenderade daglig dos, en varning för att överskrida den rekommenderade dagliga dosen, uppgift om att kosttillskott inte bör användas som alternativ till en varierad kost samt att produkten bör förvaras utom räckhåll för små barn. Presentationen av kosttillskott får inte innehålla något påstående eller antydning som innebär att en varierad kost inte i allmänhet kan ge tillräckliga mängder näringsämnen.

C06 - Bestrålade livsmedel

Livsmedel ska märkas med "bestrålad" eller "behandlad med joniserande strålning" om de genomgått sådan behandling. Se förordning (EU) 1169/2011.

I SLVFS 2000:46 finns ytterligare bestämmelser på området, bland annat vilka livsmedel som får bestrålas och om import. Det finns för närvarande (år 2016) ingen anläggning i Sverige som är godkänd för bestrålning av livsmedel.

Bestrålning av livsmedel

C07 - Information till konsumenter om frånvaro eller reducerad förekomst av gluten

Kraven för märkning med uppgifter om frånvaro av eller reducerad förekomst av gluten i livsmedel, det vill säga "glutenfri" och "mycket låg glutenhalt" finns i förordning (EG) nr 828/2014. Här anges de uppgifter som får åtfölja dessa begrepp. Kontroll av att endast tillåtna begrepp används rapporteras här.

Förordningen fastställer också förbud för användning av begreppen i modersmjölksersättning och tillskottsnäring. Se även rapporteringspunkt K06.

Rapporteringspunkt K06

Kontroll av om det är relevant att använda begreppen "glutenfri" eller "mycket låg glutenhalt" rapporteras på rapporteringspunkt B04.

Rapporteringspunkt B04

Kontroll av om processen säkerställer de kriterier som finns i förordning (EG) 828/2014 rapporteras på rapporteringspunkt K06.

Rapporteringspunkt K06

C08 - Ursprungsmärkning av honung

Ursprungsland eller ursprungsländer där honungen har skördats ska anges som en del av beteckningen. Se LIVSFS 2003:10. Om honungen har sitt ursprung i flera länder får uppgiften ersättas med någon av de beteckningar som framgår av 8 § i föreskriften.

Vägledning om honung

Märkning av honung - konsumentförpackning

C09 - Märkning och presentation inom vinsektorn

Särskilda regler om märkning och presentation inom vinsektorn finns i del II, avdelning II, kapitel I, avsnitt 3 i förordning (EG) nr 1308/2013.

Regler för tillämpning finns också i förordning (EG) nr 436/2009 som bland annat innehåller bestämmelser om vinodlingsregistret.

C10 - Definition, beskrivning, märkning och presentation av spritdrycker

Rapporteringspunkten omfattar reglerna om definitioner och kategorier av spritdrycker som finns i kapitel I i förordning (EG) nr 110/2008, samt reglerna om beskrivning, presentation och märkning av spritdrycker enligt kapitel II i samma förordning.

Reglerna i kapitel III i förordningen finns i lagstiftningsområde D - Skyddade beteckningar.

C11 - Konsumentinformation för fiskeri- och vattenbruksprodukter

Krav på konsumentinformation för fiskeri- och vattenbruksprodukter finns i kapitel IV i förordning (EU) nr 1379/2013. Här regleras både obligatorisk och frivillig märkning på fiskeri- och vattenbruksprodukter som säljs till slutkonsument eller till storhushåll.

Förordningen gäller utöver reglerna i förordning (EU) nr 1169/2011 och gäller för både färdigförpackade och icke färdigförpackade varor. Dessa ytterligare krav på märkning gäller för bland annat levande, färsk, kyld, fryst, torkad, saltad, rökt fisk, fiskfiléer, kräftdjur, blötdjur samt för sjögräs och alger. De omfattar krav på att ange artens handelsbeteckning och vetenskapliga namn, produktionsmetod, fångst- eller produktionsområde och kategori av fiskeredskap och på om produkten är upptinad samt datum som anger hållbarhetstid.

Kontrollen av artikel 38 i förordningen rapporteras i rapporteringspunkt H07.

Rapporteringspunkt H07

Sveriges förteckning över de handelsbeteckningar som är tillåtna att använda, det vill säga de svenska namnen på fiskeriprodukterna, finns i SLVFS 2001:37. Förteckningen är uppdaterad efter att förordning (EU) nr 1379/2013 trädde ikraft.

På Livsmedelsverkets webbplats finns även en förteckning över tillfälliga handelsbeteckningar som ska gälla till dess att de fastställts genom införande i nämnda föreskrift. Observera att eventuella felaktigheter i stavning eller angivande av det officiella vetenskapliga namnet som förtecknas i föreskriften inte bör beaktas eftersom det vetenskapliga namnet regleras särskilt artikel 37 förordning (EU) nr 1379/2013 via informationssystemet ASFIS eller FishBase.

C12 - Övrig särskild märkning och information

Det finns också krav på märkning och information i andra rättsakter än de som anges ovan, exempelvis i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004. Kontroll av de kraven rapporteras under denna rapporteringspunkt.

I LIVSFS 2006:12 om djupfrysta livsmedel finns nationella märkningsregler, kontroll av dessa rapporteras här.

Senast uppdaterad 4 juni 2019 Ansvarig grupp LK_Team Uppföljning